

Vindmøllerne, stilheden, miljøet og livet

Als Enge og vindmøller set i forhold til:
forudsætningen for liv, - rovdriften på mennesker og natur og ofring af mennesker før og nu, - forurening,
- CO2-udslip, - opvarmning af atmosfæren og jorden,
- natur- og kulturlandskabet, - børns liv

Et hørings svar til Mariagerfjord Kommune og dets byråd

Hugo Hørlych Karlsen

Vindmøllerne, stilheden, miljøet og livet

Af Hugo Hørlych Karlsen

INDHOLD

Vindmøllerne, stilheden, miljøet og livet

Stilheden er livets rodnet

I begyndelsen var stilheden

Livets daglige fornyelse forudsætter stilhed, hvile, uforstyrret søvn

Friheden fra lavfrekvent støj

Lavfrekvente lydbølgers og infralydenes virkning

Vindmøllers vedvarende støj

En vindmølle er en kæmpe maskine

Lavfrekvent støjs bølgebevægelser i luften og jordens vibrationer under vindmølletårnet

En sandhed det er svært at fortælle

Hvilke lavfrekvente lyde og infralyde er farlige

Generende og ødelæggende

Udnyttelsen af mennesker

Udnyttelsens grænser tidligere – overskridelsen af grænser i dag

Er en vindmølle vedvarende?

En vindmølles indhold, levetid, dens forøgelse af CO₂-udslippet og dens ekstremt store forurening

Stål, kobber, aluminium, nikkel, neodym, dysprosium m.m.

Sjældne jordarter, minedrift, verdens mest forurenede område

Kort levetid og ineffektivitet

Forurenende opbrugte møllevinger

Møllevinger forurener ekstremt med giftig mikroplastik, efter de er sat op og taget i brug

Vindmøller forurener under fremstilling

Hydraulikolie og gearolie

Brændende vindmøller

Når vindmøller vælter

Vindkraft reducerer ikke CO₂ udslippet, men forøger det

Vindmøller forårsager temperaturstigninger

Anvendelse af klimagas

Insektdrab

Lemlæstelse og drab af fugle og deformering af husdyrs fostre

Als Enge, møllerne og konsekvenserne

Fremtidig dokumentation

Noter

"Der er en ubeskrivelig højhed over det menneskeliv, som samler ny kraft i hvile og stilhed." (*Maria Montessori*)

Stilheden er livets rodnet

Ethvert levende væsens mulighed for at blive til og, når det er blevet født, dets mulighed for at blive i live afhænger af stilheden og den livgivende kraft, der udgår fra den. Stilheden er livets rodnet, livsfornyelsens forudsætning.

Det har mennesker vidst og fremhævet gennem hundredtusinder af år. I den kinesiske klassiker 道德經, "Daode jing" fra 500 f.v.t. står i kapitel 15:

"Hvem kan bringe i ro og lade lang tid gå med, at bevægelsen sagte vokser frem og der bliver liv?"

Ro forudsætter fravær af støj. Stilhed.

I begyndelsen var stilheden

Gennem hele menneskehedens historie er de forskellige folkeslags og trosretningers skabelsesmyter forbundet med, at i begyndelsen var – stilheden. Det tomme og stille rum. Herfra voksede verden og alt levende frem. Vi har det for eksempel i vores kristne kultur i Det gamle Testaments skabelsesberetning, hvor der i begyndelsen var tomhed som grobund for skabelsen, og i den nordiske mytologis Ginnungagap, det store, stille tomrum, hvori og hvoraf jorden opstod.

Livets daglige fornyelse forudsætter stilhed, hvile, uforstyrret søvn

Alle skabelsesmyter er på én gang billeder på verdens, jordens og alt livs opståen, og samtidig er de et billede på det liv, der hver dag opstår ud af stilheden, nemlig ud af hvilen og søvnen. Fritidens stille tid er hver dag rodnettet for hvert enkelt menneskes regeneration. Det er her i denne stilhed med hvile og søvn, at livets fornyelse og vedvaren har sin rod. Uden stilheden, hvilen og søvnen dør livet. Og til sidst dør det væsen, som ikke mere på grund af støj døgnet igennem får mulighed for at have sin eksistens rodfæstet i stilheden, hvilen og søvnen.

Friheden fra lavfrekvent støj

Den problematik for livets, og alt livgivendes, fremvækst gennem stilhed, som lige nævnte citat fra "Daode jing" indeholder, får en særlig værdi i lyset af, at der nu intet steds i Danmark findes et område, som er fri for lavfrekvent støj og infralyd. Det konstaterede Miljøstyrelsen allerede i 1995. Vindmøller konstateres i 2008 at være medvirkende til den nævnte "landsdækkende lydforurening" ¹.

Lavfrekvent støj er lyde i frekvensområdet mellem 20 og 200 hertz. Hertil kommer den udbredte infralyd, som er lydbølger under 20 hertz. Mange af de lavfrekvente lyde kan næsten lige præcis eller også tydeligt høres. De er som en vibrerende brummen fra en fjern motor i baggrunden, og de nedbryder voksne mennesker, fostre og børn.

De både pinende og skadelige virkninger af lavfrekvent støj og infralyd rammer flere og flere, fordi vores teknificerede samfund breder stadig flere lavfrekvensstøjende og infralydudsøsende vindmøller ud over store arealer, også ganske tæt på beboede områder, og andre maskiner yder deres på vejene, i landområderne og i byerne overalt i landet.

Lavfrekvens- og infralydsødelæggelsen af liv rammer mere eller mindre alle miljøer.

Lavfrekvente lydbølgers og infralydenes virkning

Jeg anfører her nogle få citater om de lavfrekvente lydbølgers og infralydenes virkning generelt, men også om deres virkning på fostre og på børns trivsel, indlæring og opførsel. Disse citater er fra min artikel om støj, stilhed og børn, bragt på folkeskolen.dk ²:

"... en vedvarende påvirkning af lydbølger under 20 hertz stresser kroppen, uanset om øret opfatter lyden eller ej... Ifølge Arbejdstilsynets pjece om infralyd fra 1984 fremgår det, at infralyd kan skabe undertryk i mellemøret, påvirke ligevægtssansen og skabe svimmelhed. Derudover giver infralyd symptomer som træthed, hovedpine, kvalme, koncentrationsbesvær, hjertebanken, blodtryksændringer m.m."

Påvirkning af lavfrekvent støj medfører: "voldsom træthed, smerte eller tryk på trommehinden og i hovedet, vibrationer i kroppen, kvalme og svimmelhed. ... svært ved at falde i søvn, ... vågner om morgenen uden at være udhvilede, og koncentrationsevnen forstyrres, for eksempel når de læser eller arbejder. Lyden beskrives typisk som en rumlende, pulserende støj som fra en maskine i tomgang et stykke væk."

"Støj ER Farlig - DAS Seminar om "Noise & Health"... 2 af Europas førende forskere om de helbredsmæssige følger af støj med fokus på støj om natten og trafikstøj fortalte om at: Øget støjbelastning forøger risikoen for blodpropper, type 2 diabetes og hjerteanfald."

"Lavfrekvent støj kan føre til hjertekarsygdomme og fosterskader... En rapport fra Arbejds miljøinstituttet 2004 (AMI) gennemgår den samlede tilgængelige forskning om indvirkningen af støj på helbredet. Og gennemgangen viser, at støj – defineret som uønsket lyd – ikke kun er årsag til høreskader, men også kan føre til hjertekarsygdomme og fosterskader. En af de undervurderede følger af kraftig støj er den påvirkning, fosteret hos gravide kan udsættes for. Lydbølger kan trænge gennem moderens bugvæg og fostervandet ind til fosteret."

"Støj i det eksterne miljø er normalt ikke så kraftig, at den giver høreskader. Støjen kan imidlertid være generende, hvilket kan medføre kommunikationsbesvær, hovedpine, søvnforstyrrelser, forhøjet blodtryk og forøget risiko for hjertekarsygdomme og slagtilfælde. ... Påvirkning af børn og unge... Støjen kan også være medvirkende årsag til indlæringsproblemer. Når man bliver udsat for stærk støj over længere perioder, kan man reagere med angst eller depression, eller ved at blive

anspændt og aggressiv. ... Støj virker negativt på børns motivation og koncentration, og de kan få forringet hukommelse og nedsat evne til at løse vanskelige opgaver.”

Vindmøllers vedvarende støj

Vindmøller støjer med mange forskellige lydniveauer hvert sekund, hvert minut, hver time, hver dag, hver nat. Hele døgnet. Du kan aldrig holde fri fra dem og deres støj. Du kan altså aldrig holde fri.

Tager vi igen vores kristne kulturs skabelsesberetning, står der nok så præciserende, efter at Gud havde skabt verden:

”På den syvende dag var Gud færdig med det arbejde, han havde udført, og på den syvende dag hvilede han efter alt det arbejde, han havde udført. Gud velsignede den syvende dag og helligede den, for på den dag hvilede han efter alt det arbejde, han havde udført, da han skabte.”

Havde denne Gud levet påvirket af vindmøllers støj, kunne han ikke holde hviledag, for der ville aldrig være ro. Han kunne næppe heller have fuldendt skabelsen, for støjen ville ødelægge hans livskraft.

Og ser vi igen på de årtusindgamle kinesiske klassikere, så arbejder de centralt med stilheden, roen og hvilen som forudsætning for liv. Det ligger i de to tegn 陰陽, yin og yang. Yin er stilheden, roen, hvilen, essensen, det fødende vækstlag, det kvindelige. Yang er lydene, uroen, aktiviteten, det dynamiske, det arbejdende, det mandlige. De to skal virke sammen. Overtager yang det hele, dør livet, fordi det ikke får næring fra yin.

Vindmøllers vedvarende maskin- og vingefrembragte støj og vibrationer samt uafbrudte roteren og lys- og skyggekast er i mange kilometers afstand fra møllerne en ustandselig yang uro og støj, som døgnet rundt undertrykker yin roen og hvilen og dermed livets rodnet.

I skrivende stund (september/oktober 2020) læser jeg, at i en ny rapport, som Det Europæisk Miljøagentur (EEA) har fremlagt, vurderer man at ”langvarig støjeksponering årligt forårsager 12.000 for tidlige dødsfald og medvirker til 48.000 nye tilfælde af iskæmisk hjertesygdom (forsnævring af hjertets arterier) i EU. Det skønnes også, at 22. mio. mennesker konstant udsættes for store gener, og at 6,5 mio. har kronisk søvnbesvær på grund af støj. Ifølge evidens fra WHO er der en tendens til, at helbredsproblemerne undervurderes.”³

En vindmølle er en kæmpe maskine

En vindmølle er en kæmpe maskine, der som alle andre former for maskiner udsender maskinstøj. I en vindmølle ligger for eksempel en motor, der hele tiden kører for at søge at køle maskineriet ned, og dette afgiver en hørlig maskinstøj. Der er vibrationer i hele det store kompleks af krop og vinger, og disse vibrationer forplanter sig ned i og ud i jorden og ud i luften som forskellige niveauer af støj, inklusive lavfrekvent støj og

infralyd. Og vingernes rundgang gennem luften skaber yderligere forskellige niveauer af støj, igen inklusive lavfrekvent støj og infralyd.

Undlod man at bruge den romantiserende betegnelse "vindmøller" for i stedet at bruge det mere reelle og dækkende navn "vindmaskiner", ville meget være vundet i erkendelsen af, hvad de faktisk er. Nemlig kæmpemaskiner oppe i luften med et vibrerende tårn under sig.

At det, der udsendes, er livsødelæggende støj bliver klart i lyset af ovennævnte citater.

Lavfrekvent støjs bølgebevægelser i luften og jordens vibrationer under vindmølletårnet

En forretningsforbindelse, jeg havde for nogle år siden, er ingeniør i lyd og akustisk teknologi. Han fortalte mig engang om lavfrekvent støjs og infralyds langtrækkende bølgebevægelser og gav som et eksempel, at der var et område, hvor beboerne var plaget af en uforklarlig ikke-hørlig og dog på en forunderlig måde hørlig eller fornembar baggrundsstøj. Det var lavfrekvent støj og infralyd, som efter et større detektivarbejde viste sig at komme fra en lydkilde 15 km væk.

Et finsk studie har vist, at infralyd fra vindmøller på visse dage kan måles i en afstand på 40-60 km fra møllerne ⁴.

Seismologer siger i en artikel om "Wind Turbine Syndrome" (Vindturbinesyndromet, eller Vindmølle-sygdoms-billedet), at vindmøller skaber luftbåret infralyd plus jordbårne vibrationer op til 6.8 mil (cirka 11 km) fra vindmølleparken ⁵.

En sandhed det er svært at fortælle

Jeg skriver nu noget, som jeg helst ville undlade at skrive, skønt det er sandt og uhyre vigtigt. Men det er så forfærdeligt et forhold, at det kan virke som en hysterisk overdrivelse. Som om jeg overgearet vil male fanden på væggen. Men siges må det og med lav, alvorlig og rolig stemme:

Lavfrekvent støj og infralyd er et af de mest brutale og mest virkningsfulde torturmidler. Den indespærrede fange, der udsættes for det dag og nat, ødelægges og nedbrydes gradvist. Det har været kendt og anvendt i årtier ⁶.

Dem, der bliver udsat for vindmøllers langtrækkende lavfrekvente støj og infralyd og jordvibrationer, lever således dag og nat fastlåst til støjens nedbrydende virkning. Livet er blevet et torturfængsel. Du kan ikke mere lade livet blomstre. Det udmarves. Lyden trænger igennem alt, gennem mursten, vinduer, træ, mennesker. Ind i dit hjem, der ikke mere er dit. Det er lydbølgerne. Altid. De trænger ind i fosteret og vil, som citeret ovenfor, uundgåeligt påvirke dets vækst negativt. Fosteret vil leve i støjlidelse. Moderen vil leve i støjlidelse og nedkørthed. Det nyfødte barn vil have en svækket energi. Det opvoksede barn vil dagligt svækkes af støjen, af lydbølgerne, de hørlige som dem, der er uhørlige. Barnet får aldrig ordentlig søvn, fordi krop og sind sættes i alarmvibrationer af lydbølgerne. Det samme sker for dig selv. Du kan ikke mere læse i afspændt stilhed, ikke høre musik uden en udmattende

baggrunds"følelse" i kroppen. Ingen mennesker i dette fængsel har mulighed for at sove på den regenererende og livgivende måde, som naturen har skabt os til og kræver. Tager du høreværn på, kan de lavfrekvente lyde og infralydene blive om muligt endnu værre, fordi det er kroppen, de påvirker, og det mærkes så meget mere, når andre "ydre" lyde til ørerne holdes ude eller dæmpes. Det *indre* øre og balancesansen samt hele kroppen påvirkes imidlertid stærkt.

I et støjforurettet hjem er enhver form for fordybelse umulig. Ingen ro, ingen afspændthed, ingen stilhed, ingen koncentreret-optaget musiklytning, ingen reel søvn. Kort sagt: Intet liv.

Hvilke lavfrekvente lyde og infralyde er farlige

Vindmølleindustrien og myndigheder, som under påvirkning af denne industri ønsker at udbrede vindmøllerne uden hensyn til de mennesker i landområder eller nær byområder, hvis liv disse møller vil ødelægge, har sammen opfundet grænseværdier for lavfrekvent støj i forhold til mennesker nær vindmøllerne.

Det er imidlertid ikke muligt at fastsætte grænseværdier for lavfrekvent støj og den ikke-hørlige infralyd i forhold til dens ødelæggelse af menneskers liv, for uanset dens karakter er den ødelæggende i og med, at den er der og er der hele tiden.

Generende og ødelæggende

Støj er *generende*, hvis man for eksempel over nogle dage har en stor traktor på en mark kørende omkring ens hus, mens den pløjer, eller for eksempel i en periode har en byggeplads tæt på, hvor der i dagtimerne kører bulldozere og gravkøer rundt. Den type maskiner udsender meget kraftige lavfrekvente lyde, som trænger igennem alt og kan få nærliggende huse til at ryste.

I forhold til disse *generende* lyde, der har afgrænset varighed, men dog kan være skadevoldende, er samme type lavfrekvente lyde og infralyde *ødelæggende* for livet, hvis man udsættes for dem hele døgnet, som det er tilfældet, hvis man rammes af lydbølgerne, hørlige eller ikke-hørlige, fra vindmøller – og altså ikke nødvendigvis kun, hvis man bor nær dem, for lavfrekvente lydes og infralydes lydbølger kan som nævnt slå ned mange, mange kilometer fra dem sammen med vibrationerne i jorden fra tårnene.

Udnyttelsen af mennesker

"... du, Arkadij, der som ung mand af vor tid sikkert er lidt af en socialist, nå – tro mig, min ven: Ingen elsker lediggangen så højt som det arbejdende folk."

" – Hvilen måske – ikke lediggangen." (Fjodor Dostojevskijs roman "Ynglingen", ordveksling mellem faderen Andrei Petrovitsj og sønnen Arkadij)

Gennem menneskehedens historie har nogle mennesker organiseret drevet rovdrift på andre. Der har været slaver, som var andres ejendom og blev tvunget til at arbejde for dem, blandt andet de sorte slaver i Amerika. Hvis en sort slave prøvede at undslippe for at komme ud i friheden, blev det ikke udlagt, som at han var et naturligt frihedssøgende menneske. Man fandt i stedet en psykologisk sygdomsbetegnelse for

hans frihedssøgen, nemlig drapetomani. Det er to græske ord, der tilsammen betyder "løbevæk sindssyge".

På den måde har herskere med opfundne sygdomsbetegnelser til alle tider søgt at stigmatisere og kontrollere folk.

Fæstebønderne skulle levere hoveri og andre ydelser for herremanden, og når de prøvede at få tid til at passe deres egen jord og deres eget liv, blev de kategoriseret som dovne og ugidelige.

Med industrialiseringen måtte arbejderne kæmpe for ikke at blive slidt op på grund af overudnyttelsen af deres arbejdskraft. De blev så kaldt arbejdssky eller ineffektive, udlagt som at de elskede lediggangen.

I dag flourer den nævnte type stigmatiseringer også, når mennesker vægrer sig mod at få deres liv ødelagt af dagens dominerende kapitalinteresser. Et eksempel er en politiker i Mariagerfjord byråd.

I Als-området er vi mennesker, der ikke ønsker, at vi selv, vores børn, vores natur, byer og opland og hele vores lokale samfund lider skade på grund af et kæmpebyggeri af otte kæmpevindmøller i Als Enge. Vi kæmper derfor imod for at redde livet, vores natur og lokale samfund. Om os siger nævnte byrådspolitiker stigmatiserende og kontrollerende, at vi ikke viser samfundssind ⁷.

I menneskeheds historie har der ikke blot som nævnt fundet rovdrift, udnyttelse sted, men også menneskeofringer. Personer er blevet rituelt dræbt for at tilfredsstille guderne, så andre kunne leve.

Jeg mener, man godt kan sige, at det også er en ofring af os og vores område her i Mariagerfjord Kommune, lokalpolitikeren kræver, langt fra hvor han selv bor. Vi skal ofre vores og vores børns liv, helbred, naturomgivelser, erhverv og kultursamfund for at tilfredsstille hans "samfund". Når vores modværge stigmatiseres med, at vi ikke viser samfundssind, kategoriseres vi dermed som egoister. Han kender os tydeligt ikke. Vi er altruister og solidarisk indstillede mennesker. Men for at være det, må man have mulighed for at bevare sit liv intakt. Jeg må være til i et leveligt liv for at kunne være til for og i samvær med andre. Som jeg påpeger senere, er det desuden ikke samfundsinteresser, men en klart afgrænset vindmølleindustri-kapitalinteresse, disse vindmøller repræsenterer, og intet andet.

Udnyttelsens grænser tidligere – overskridelsen af grænser i dag

Grove udnyttelser af mennesker har der været og er der talrige eksempler på. Blot et enkelt kan nævnes: Børnearbejde i kulminerne. Børn er så små, at de kan komme ind i smalle gange. Mange børn er døde. Men det var dog i kulmineejernes interesse at holde dem i live i nogen tid, og det begrænsede udnyttelsen lidt.

Gennem alle tider har der således været en vis grad af begrænsning af rovdriften på mennesker, nemlig at slaverne, fæstebønderne, arbejderne dog fik et vist mål af hvile og ro. Om natten kunne de sove og dermed i et vist omfang restituere sig.

I dag er der sket det, at vindmølleindustriens kapitalinteresser er lykkedes med så at sige at ekspropriere og sætte sig ødelæggende på store grupper af menneskers liv døgnet 24 timer uden stop, fordi disse menneskers beskadigede liv ikke betyder

noget for mølleindustriens indtjening. Den er ikke afhængig af, at deres arbejdskraft holdes ved lige med ro, hvile og søvn. Samtidig ødelægges naturen de steder, forgiftes. Miljøet forurennes på alle niveauer, både jord, vand og luft (se dokumentation i det følgende).

Med vindmølleindustriens indtog med vindmøller placeret i områder, hvor de forskellige former for støj fra dem og lys- og skyggekastene fra dem rammer mennesker dag og nat og skader disse menneskers liv, deres helbred og arbejdsevne, har menneskeheden overskredet en grænse, som den aldrig tidligere har overskredet – nemlig at en bestemt gruppes interesser kan tilsidesætte hensynet til de helt grundlæggende forudsætninger for liv hos en del af landets befolkning: Nemlig at der i det mindste nogle timer i døgnet er stille og frihed for lys- og skyggeuro og dermed mulighed for at restituere.

Er en vindmølle vedvarende?

Vindmaskine-energi kaldes vedvarende energi. Hvorfor den gør det, kan man godt undres over, for en vindmølle er på ingen måde vedvarende. Den går til.

At man kalder dens energiproduktion vedvarende må skyldes, at den drives af vind, der er et vedvarende naturfænomen.

Man kunne med denne logik ligeså godt kalde et kulfyret kraftværk for vedvarende energi, for dets kulforbrænding drives af, kan ikke foregå uden ilt, og ilt er et vedvarende naturfænomen.

Men, vil man så sige, det er kul ikke. Rigtigt. Nøjagtig som en vindmølle ikke er vedvarende. Lad os se på det:

En vindmølles indhold, levetid, dens forøgelse af CO2-udslippet og dens ekstremt store forurening

Vindmøllerne foreslås i Danmark i større og større grad opført i eller ødelæggende nær områder, som bør beskyttes på grund af fuglelivet, dyrene, sårbare naturlandskaber, historisk vigtige og fredede natur- og kulturområder og bybebyggelser. Forslaget om møller og solceller i Als Enge er et eksempel på dette. En enorm biodiversitet vil blive ødelagt for altid.

Hver vindmaskine kræver en halv fodboldbane og ved oprettelsen anlægsveje, store gravkøer og enorme mængder lastbiltrafik – så vidt jeg har regnet ud omkring 5000 lastbilfulde, hvis de foreslåede vindmøller skulle rejses i Als Enge. Den grønne natur, der herved ødelægges og i stedet fyldes op med enorme mængder armeret beton, forringer omfanget af de naturarealer, der optager CO2 og frigør ilt. Det enestående østkystområde omkring Als vil med vindmøller i Als Enge som nævnt være uigenkaldeligt ødelagt.

Stål, kobber, aluminium, nikkel, neodym, dysprosium m.m.

En vindmølle, hvis tårn er 87 meter og hvis vinger spænder over 117 meter, repræsenterer et enormt CO2-forbrug og brug af højgiftige materialer, idet den blandt andet er bygget af et gennemsnitligt forbrug af 475 ton stål, 36 ton kobber, 2,6 ton bly, 1,3 ton aluminium, 400 kilo nikkel, 400 kilo neodym og 80 kilo dysprosium ⁸.

Sjældne jordarter, minedrift, verdens mest forurenede område

En vindmølle fremstilles af og forsynes med sjældne jordarter. Minedriften og udvindingsprocessen er ekstremt miljø- og naturskadelig. Fra Kina kommer især dysprosium og neodym fra et sted, der hermed er blevet et af verdens mest forurenede områder. Farlige kemikalier siver ud i naturen, ødelægger miljøet og skaber sygdom og død.⁹

Lad mig i denne sammenhæng også nævne, at solceller heller ikke som antaget af de fleste er en langtidsholdbar løsning. Solceller må, for at producere elektricitet, bruge det sjældent forekommende mineral sølv, der transporterer elektricitet. Og dette mineral nærmer sig at være udtømt¹⁰.

Kort levetid og ineffektivitet

Vindmøller har højest en levetid på ca. 20 år. Efter cirka 15 år producerer en vindmaskine kun halvt så meget strøm, som den gjorde, da den var i sit første år¹¹. Møllerne skal altså skiftes hurtigere ud, end det gængs er oplyst. Den udskiftning giver større udgifter, og det betaler vi, forbrugerne.

Forurenende opbrugte møllevinger

De slidte vinger på vindmøller kan ikke genbruges. De kan brændes med enorme forureninger til følge, eller de begravnes i naturen i enorme vindmøllegrave. Endnu mere natur ødelægges og forurenes¹².

Møllevinger forurener ekstremt med giftig mikroplastik, efter de er sat op og taget i brug

Vingerne på en mølle eroderer under påvirkning af regn, sne, hagl, vind, sandstøv i vinden og temperatursvingninger. Herved afslibes og afskaller fine og grove, store og små stykker glasfiber og epoxy, som spredes i naturen og ind over de boliger og byområder, der måtte ligge nær vindmøllerne. Der er tale om hundredvis af ton af eroderet ekstremt giftigt glasfiber- og epoxymateriale. Sådanne plastafslibninger er i USA i form af mikroplast fundet i regndråber¹³.

Når jeg fra Als ser mod syd, eller når jeg i min kajak ror ned mod Mariager Fjord og ser de mange vindmøller ved fjordens udmunding på dens sydlige bred, tænker jeg hver gang på de store mængder giftig mikroplast, disse møllers vinger afgiver og sender ud over landskabet vidt omkring og ned i fjordens vand og ud i havet. Det samme vil de foreslåede møller i Als Enge gøre.

Vindmøller forurener under fremstilling

Ansatte på Vestas og Siemens vindmøllefabrikker er blevet kronisk syge af arbejdet med kemikalierne epoxy og isocyanater¹⁴.

Hydraulikolie og gearolie

Turbinerne på møllerne indeholder omkring 1500 liter hydraulikolie og 1000 liter gearolie, så olieudslip og forurening af grundvand og drikkevand er ikke ukendt og altid en risiko¹⁵.

Brændende vindmøller

Brande i vindmøller er ikke ukendt. Og de kan ikke slukkes ¹⁶.

Når vindmøller vælter

Vindmøller kan vælte, blandt andet på en eksplosionsagtig måde ¹⁷. Se her et eksempel fra Danmark:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZMNqjirbWoQ>

Sådanne løbskørsler, nedbrud og væltninger med store og små stumper metal og glasfiber, der spredes over et større område, er kendt fra overalt i verden.

Vindkraft reducerer ikke CO2 udslippet, men forøger det

Produktionen af, fragten af og monteringen af vindmøller giver, naturligvis, enorme udslip af CO2. Da møllerne samtidig er meget ineffektive en stor del af tiden og har en kort levetid, sender de, som nævnt ovenfor, mere CO2 ud, end hvis de ikke var blevet lavet og opstillet ¹⁸.

Vindmøller forårsager temperaturstigninger

Hertil kommer det yderst alvorlige for jorden og atmosfæren, at vindmøller får jordens temperatur til at stige. De påvirker dermed jordens atmosfæriske forhold ved at forårsage det, der ellers søges undgået i disse år, nemlig temperaturstigninger – isen på polerne vil på grund af møllernes varmeudledning smelte endnu hurtigere, end den allerede gør ¹⁹.

Det er især den opvarmning, som vindmøllernes varme maskineri forårsager om natten, som medfører dette. Atmosfæren, luften og jorden bliver holdt varme af de højtsiddende maskiner, der ofte står i mølleparker, der dækker store områder.

Anvendelse af klimagas

SvovlHexaFluorid (SF6) er en klimagas, der bidrager til drivhuseffekten. Den bruges i vindmøllers elektriske dele ²⁰.

Insektdrab

Tyske undersøgelser har vist, at i det land dræbes årligt 1200 ton insekter af møllevingerne ²¹. Når insekter mases ihjel på vingerne af vingernes omdrejningskraft og sidder udmast der, kan det reducere energiproduktionen med op til 50%. Vingerne rengøres derfor, og det sker med miljøskadelige rensmidler.

Lemlæstelse og drab af fugle og deformation af husdyrs fostre

Fugle lemlæstes eller dræbes af vindmøllernes vinger. Dette faktum kan ikke undgå at ramme Als Enges egn hårdt på grund af det rige fugleliv, der er i og ved Als Enge og i de nærliggende skovområder og ved den nærliggende kyst. Området er karakteriseret ved store træk af forskellige også sjældne og fredede fuglearter ind over stedet, hvor møllerne foreslås anbragt.

Der er et hav af påtegninger af og billede- og videodokumentationer af dette forhold, ligesom det er kendt, at flagermus lemlæstes med indre blødninger eller dræbes ²².

Overalt i verden forbindes deformiteter hos husdyrs nyfødte unger med vindmøllernes ankomst ²³.

Als Enge, møllerne og konsekvenserne

Placeres de otte 180 meter høje eller alternativt de ti 150 meter høje vindmøller i Als Enge umiddelbart op til Als, Helberskov, Buddum og Brohuse, vil det på baggrund af ovenstående dokumentationer uundgåeligt påføre naturen, alle levende væsener i mange kilometers afstand, og alle beboere både tæt på og fjernt fra møllerne stor og livsødelæggende skade.

Skaden vil blandt andet være i form af giftig mikroplastforurening fra vingerne, flimren dag og nat, skadelig støjpåvirkning fra et vindmølleanlæg, der set i forhold til de reelle udledninger af CO₂ fra fabrikationen og opførelsen af møllerne vil have forøget CO₂-udslippet, den dag møllerne udrangeres.

Under drift vil møllerne som påvist medvirke til klimaopvarmningen, som i forvejen er en af de tikkende bomber under jorden.

Dyre- og menneskefostre vil påvirkes af lydbølgerne, der trænger gennem alt. Børn vil under deres opvækst blive skadet af aldrig at have ro og aldrig at kunne få hvilet og sovet, som naturen kræver det.

Jeg tænker i denne forbindelse med gru på, at Havbakkeskolen og børnehaven ligger tæt op mod de foreslåede møller. Møllerne vil være mere end malplacerede i lyset af, at Mariagerfjord Kommune planlægger udvidelse af Havbakkeskolen, blandt andet med integrering af børnehaven i skolekomplekset.

Og alle unge og voksne vil miste livets mening og muligheder, fordi der aldrig vil være chance for ro og hvile på noget tidspunkt af døgnet.

Fremtidig dokumentation

Sættes møllerne op i Als Enge, påtænkes det at sørge for, at der i fremtiden kommer til at foreligge skriftlig dokumentation, billed- og filmdokumentation og personlige beretninger om:

- * den sandsynlige nedgang i befolkningsmængden og turister på egnen
- * den forudsigelige ødelæggelse af natur, dyreliv, erhvervsliv og menneskeliv, som bygningen og driften af møllerne vil forårsage
- * den forventede destruktion af såvel historiske kulturområder som landskabsmæssige forhold i dette unikke område, der arkæologisk er bevist at have været et landsbyområde helt tilbage i stenalderen.

Et særligt fokus vil være på børnenes vilkår og tilstand under vindmøllernes pres mod deres opvoksende liv med støj, roteren, vibreren, lys- og skyggekast og forurening med giftigt plaststøv og andre afskalninger fra vingerne i hvert af døgnets 86400 sekunder.

Sættes møllerne **ikke** op, påtænkes der i stedet udarbejdet en righoldig dokumentation af:

- * områdets forventede, og af Mariagerfjord Kommune officielt prioriterede, befolkningsvækst og vækst i turister
- * dets enestående historiske og nutidige status med hensyn til naturformer, fauna, fugleliv og andet dyreliv
- * dets kulturhistorisk værdifulde områder og bebyggelser og nutidige bebyggelsers fortsatte enestående harmoniske overensstemmelse med områdets naturforhold og kulturforhold gennem tiderne

- * et mere end unikt og bevaringsværdigt kyst- og fjordområde fuld af biodiversitet

Kort sagt: Et energirigt stykke Danmark fyldt med CO₂-optagende og iltfrigivende mangfoldig biodiversitet og grønhed, et helsebringende hav lige ved døren, et rigt dyreliv og blomstrende mennesker.

Alt dette skulle også være i overensstemmelse med Mariagerfjord Kommunes netop proklamerede femårsplan om "nye levesteder for planter og dyr" og om at "sikre, at alle borgere har adgang til gode naturoplevelser, der hvor de bor"²⁴.

Kort info: Jeg har været økolog, siden jeg var ung og har gennem alle årene også i mit praktiske privatliv søgt at minimere CO₂-udslip og miljøforurening, blandt andet med en SolarVenti-installation, som formindskede vores højeffektive, forgassende træfyrs forbrug af træ med næsten 50%. Jeg så i 1970'erne Tvindmøllen blive bygget og troede i mange år på vindkraft, indtil de erkendelser, jeg har beskrevet i dette hørings svar, smerteligt, gradvist gik op for mig – at vindmaskinerne forværrer problemerne i chokerende, hidtil fortiet grad, også i et lokalt miljø som Als-området. Derfor: Ja til Als Enge, men **nej tak** til vindmaskiner og solcelleanlæg i Als Enge!

30. september 2020

Med venlig hilsen

Hugo Hørlych Karlsen

Mag.art.

Master i klassisk kinesisk medicin

Forfatter og oversætter

Forlægger

NordØsten - forlag og bogsalg

NordØsten Books

Teglvænget 46, Als, 9560 Hadsund

98 58 22 00 / 22 16 13 29

hugo@nordosten.dk

www.nordosten.dk/hhk.html

www.nordosten.dk

CVRnr. 28 40 95 83

Noter

---

¹ <https://www.ft.dk/samling/20072/almdel/EPU/bilag/153/541926.pdf>

² <https://www.folkeskolen.dk/545608/stilhedens-lyd-livets-og-barndommens-fryd>

³ *Hørelsen*, nr.04, september 2020. Udgivet af Høreforeningen. Side 4.

Supplerende kilder til de anførte beskrivelser af lavfrekvent støj og infralyd er bl.a.:

<http://www.stoyforeningen.no/Fakta/Lavfrekvent-lyd-og-infralyd>

<https://ksu.no/artikler/leserinnlegg/101491-vindkraft-og-helseplager-fra-infralyd-appell-fra-vindkraftaksjon-pa-haramsoya>

<https://www.windturbinesyndrome.com/2011/seismologists-say-wind-turbines-produce-airborne-infrasound-plus-ground-borne-vibration-up-to-6-8-miles-from-the-wind-farm-italy/>

⁴ <https://syte.fi/2019/08/03/tuulivoimaloiden-infraaani-mitattavissa-40-60-kmn-etaisydydella-voimaloista-yli-puolena-mittauspaivista/>

⁵ <https://www.windturbinesyndrome.com/2011/seismologists-say-wind-turbines-produce-airborne-infrasound-plus-ground-borne-vibration-up-to-6-8-miles-from-the-wind-farm-italy/>

⁶ Se bl.a. www.information.dk/17407

<https://jyllands-posten.dk/opinion/ECE3296316/KRONIK-Tortur-i-Danmark/>

<https://www.ft.dk/samling/20072/almdel/EPU/bilag/153/541926.pdf>

<https://faa.dk/artikel/modstandere-frygter-st%C3%B8jgener>

⁷ Se Peder Larsen, SF, udtale sig på anførte måde mod slutningen i denne korte reportage på godt 2 minutter:

<https://www.tv2nord.dk/nyheder/16-08-2020/1930/vrede-over-vindmoleplaner-ved-als-enge>

⁸ <https://www.ngu.no/nyheter/vindkraft-krever-masseproduksjon-av-metaller>

<https://videnskab.dk/teknologi-innovation/tror-du-at-en-vindmoelle-er-baeredygtig>

<https://jyllands-posten.dk/jpaarhus/opinion/breve/ECE9146015/vindmoeller-udleder-ogsaa-farlige-stoffer/>

⁹ Se <https://friluftsglede.no/2020/08/21/derfor-sier-jeg-nei-til-vindkraft/> for beskrivelse og for henvisning til en række dokumenterende links, bl. a.

<https://ranano.no/det-vi-naa-er-vitne-til-har-ingenting-med-gront-skifte-aa-gjore/19.04-11:49>

¹⁰ <https://videnskab.dk/teknologi-innovation/tror-du-at-en-vindmoelle-er-baeredygtig>

¹¹ <https://wattsupwiththat.com/2018/12/29/wind-farm-turbines-wear-sooner-than-expected-says-study/>

¹² <https://www.bloomberg.com/news/features/2020-02-05/wind-turbine-blades-can-t-be-recycled-so-they-re-piling-up-in-landfills>

¹³ <https://www.wired.com/story/plastic-rain-is-the-new-acid-rain/>

¹⁴ <https://www.mestertidende.dk/article/view/251105/utrygge-siemensmedarbejdere-kimer-3f-ned?rel=related>

<https://vbn.aau.dk/da/clippings/forgiftet-hos-vestas>

¹⁵ <https://www.nmf.no/wp-content/uploads/2019/10/Miljomagasinet-2019-1-Vindkraft-web.pdf>

-
- ¹⁶ <https://www.nordhordland.no/om-det-tek-fyr-i-ein-vindturbin-er-det-umogleg-a-slokke-brannen/s/5-33-375123>
- ¹⁷ <https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/se-vindmolla-kollapse/1634918.html>
- ¹⁸ https://www.youtube.com/watch?v=Psk_CZH_1_0&feature=youtu.be
- ¹⁹ [https://www.cell.com/joule/fulltext/S2542-4351\(18\)30446-X](https://www.cell.com/joule/fulltext/S2542-4351(18)30446-X)
- ²⁰ <https://www.tu.no/artikler/myter-og-sannheter-om-en-av-vare-kraftigste-drivhusgasser-sf6/482852>
<https://www.bbc.com/news/science-environment-49567197>
<https://www.ft.dk/samling/20191/spoergsmaal/s1213/svar/1664917/2200153/index.htm>
- ²¹ <https://www.nrk.no/norge/tysk-vindkraft-dreper-1200-tonn-insekter-arlig-1.14565780>
- ²² <https://www.thegwpf.com/isle-of-man-seabird-populations-plummet-as-wind-farms-overwhelm-the-irish-sea/>
<https://www.tu.no/artikler/vindturbiner-knuser-flaggermuslunger/259001>
http://www.leibniz-izw.de/en/press-release/IZW_Research.html
- ²³ <https://wcfm.org/2015/04/02/wind-farms-deformities/>
<https://www.wind-watch.org/news/2016/05/07/wind-turbines-animal-deaths-and-deformities/>
<https://www.windturbinesyndrome.com/wp-content/uploads/2013/05/2010-Denmark-Wind-turbines-Lyon-follow-up.pdf>
- ²⁴ https://www.tv2nord.dk/mariagerfjord/femaarsplan-mere-natur-i-mariagerfjord-kommune?fbclid=IwAR00zpehF_xfSFvuPfsCmIz9nIgA-IJjeWWEJ294gWios6HPvaDBCtt4NA